
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

DE EERSTE TAALMEESTER.

EEN GEREGLD STEL

EENVOUDIGE TAALOEFFENINGEN

VOOR DE

VOLKSSCHOOL,

DOOR

F. BRUINS,

Leeraar aan de Rijks-Kweekschool voor Onderwijzers te Groningen.

VIERDE DRUK.

PRESENT EXEMPLAR
~~VAN DE~~
UITGEVERS.

GRONINGEN. — P. NOORDHOFF & M. SMIT. — 1877.

20 cent.

PB

515

70
15
Bij P. NOORDHOFF & M. SMIT te *Groningen* is mede verschenen :

DE PRACTISCHE TAALMEESTER.

EEN GEREGELD STEL TAALOEFFENINGEN VOOR DE VOLKSSCHOOL,

DOOR

F. BRUINS.

IV. (DE VOLZIN.)

Tweede druk. Prijs f 0.30.

Van de *Practische Taalmeester* zijn reeds vroeger verschenen :

- I. HET WERKWOORD. II. HET ZELFSTANDIG NAAMWOORD. III. HET
BIJVOEGLIJK NAAMWOORD EN HET VOORNAAMWOORD.

Vierde, herziene druk. Prijs van elk stukje f 0.20.

Beoordeelingen van „DE PRACTISCHE TAAL- MEESTER” en „DE EERSTE TAALMEESTER.”

„Om te voldoen aan 't geen ik meen dat als eisch dient gesteld te worden — zal een leerling met vrucht en in betrekkelijk weinig tijds de gewenschte kennis en geoefendheid verkrijgen in de moderne talen — dan moet of de gewone lagere school, of de inrichting voor m. u. l. o. of beide, door een goed, methodisch onderwijs een flink overzicht geven van de spraakkunst der moedertaal.

Aan geschikte handleidingen daartoe ontbreekt het niet. De kroon spant m. i. . . *de Practische Taalmeester van F. Bruins*. In die boekjes herkent men niet alleen als schrijver den man, die onze taal kent en er over gedacht heeft, maar ook den man van ervaring. Steeds is hem de school voor oogen geweest, terwijl de methode van behandeling voortreffelijk mag heeten.

Dit wil ik wel zeggen, dat m. i. op de lagerschool het taalonderwijs methodisch *kan* en *moet* zijn; dat de *Practische Taalmeester* uitnemend daarvoor geschikt is, dat deze noch te hoog, noch ook te uitgebreid is; doch alles onder voorwaarde dat de lagerschool in normalen toestand zij, d. i. zonder dat herhaalde verzuim en met niet te groote klassen. Op vele plattelandsscholen zullen die uitstekende werkjes onvoldoende resultaten geven, waar n. l. de onderwijzer met zijne groote klassen en met het gedurig, dagen, weken en maanden schoolverzuim, vooral in de hoogste klasse, alle mogelijke kracht en ijver moet inspannen om zelfs occasioneel nog *iets* aan taalonderwijs te doen. In goed georganiseerde scholen echter, zooals in de meeste steden, zijn die werkjes op hare plaats, en — ik ben er zeker van — goed gebruikt, zullen ze uitnemende resultaten verschaffen.

DE EERSTE TAALMEESTER.

EEN GEREGELD STEL

EENVOUDIGE TAALOEFENINGEN

VOOR DE

VOLKSSCHOOL,

DOOR

F. BRUINS,

Leeraar a/d. Rijks-Kweekschool voor Onderwijzers te Groningen.

.....
VIERDE DRUK.
.....

.....
GRONINGEN. — P. NOORDHOFF & M. SMIT. — 1877.

.....
Snelpersdruk van J. H. SMIT, Groningen.

D 95 634780

VOORBERICHT.

Verscheidene collega's, wier oordeel ik op hoogen prijs stel, achtten het wenschelijk, op hunne scholen eene reeks eenvoudige taal oefeningen te hebben, ter geleidelijke ontwikkeling van de eenvoudigste taalkundige begrippen, als aanwezig verondersteld bij de leerlingen, voor wie de Oefeningen van den Practischen Taalmeester bestemd zijn. Zij meenden, dat het aanvankelijk taalonderwijs geen ondienst zou worden bewezen, indien er van mijne hand zulk een voorlooper van genoemd werkje verscheen. Zoodoende zou tevens de qualificatie „proeve van een volledig en geregeld stel taal oefeningen,” geplaatst in het voorbericht van 't 1e stukje (het Werkwoord), beter gerechtvaardigd zijn.

De zeer gunstige ontvangst, den Pract. Taalm. ten deel gevallen, deed mij na eenig weifelen besluiten tot de samenstelling der eenvoudige taal oefeningen, welke ik bij dezen in de welwillende aandacht mijner ambtgenooten aanbeveel.

Deze Eerste Taalmeester is naar dezelfde beginselen gevormd en onderwijst volgens dezelfde methode als zijn voorganger, de Pract. Taalm., welke als eene geregelde voortzetting dezer oefeningen kan worden beschouwd, en die dus eigenlijk zijn opvolger had moeten wezen. Practische taalregels zouden in deze verzameling nog van geen nut kunnen zijn: een enkel woord, boren de meeste oefeningen in parenthesi gedrukt, dient om den onderwijzer met den oogopslag de strekking van de te behandelen stof te doen kennen; de leerling behoeft met de meeste dier termen nog niet lastig te worden gevallen.

—

Ik eindig met den wensch, dat men voor dezen Eersten Taalmeester vele schooldeuren, waar hij bescheiden aanklopt, vriendelijk opendoe, ook van zulke scholen, waar het onderwijs van den Pract. Taalm. vooralsnog te veelomvattend is. Ik zeg vooralsnog: want anders moet het worden! Maar zonder de krachtige hulp van gemeentebesturen (waarvan er loffelijke voorbeelden zijn!) of van de hooge regeering kunnen wij onderwijzers dat niet veranderen, en moeten wij roeien met de riemen, die wij hebben.

Welwillende aan- en opmerkingen, gelijk ik ze naar aanleiding der verschenen 3 stukjes van den Pract. Taalm. van verschillende zijden mocht vernemen, met name ook van mijne beoordeelaars in „Onze Tolk” en „Ons Recht,” zullen te allen tijde zeer gewaardeerd worden en hoogst gewenscht zijn.

GRON., Sept. 1874.

BR.

Geheel in 'tzelfde costuum, alleen van enkele vlekjes gezuiverd, aanvaardt mijn Eerste Taalmeester zijn tweeden tocht door 't Vaderland. Hij worde niet minder welkom ontvangen dan op zijne eerste rondreis!

Gron., Maart 1875.

BR.

EERSTE AFDEELING.

(SPELLING.)

1e Oefening. (*Verdeeling der woorden in lettergrepen.*)

Hoe vaak moet gij den mond openen bij 't uitspreken van ieder der volgende woorden?

Zet een streepje tusschen de lettergrepen dezer woorden!
Bijv. **va-der-land.**

Appelboom, kettinghond, dieren, bierbrouwerij, boompjes, kinderen, grootouders, papierfabriek, olifant, opperbevelhebber, herbergier, vogelnestjes, hoendereieren, ijzergieterij, populieren, ongelukkig, allerliefst, buitengewoon, herbergzaam, verstrooid, pannenkokerij, vervaardigen, stoomhoutzaagmolens, overalometegenwoordigheid, kermisvermakelijkheden, tegenstribbelen, zevenennegentig, meubelmagazijn, koekebakkersgereedschappen, doofstommeninstituut, aardappelsiroopfabrikanten, valsheid, vensterglas, zeezoutbereiding, betovergrootvader, vleugeldeuren, achterovervallen, bijeenvergaderen.

2e Oefening. (*Het tellen der lettergrepen.*)

Zoekt uit de 1e Oefening eerst alle woorden van 2 lettergrepen, en schrijft ze netjes op uwe leien!

Doet ook zoo met de woorden van 3, 4, 5, 6, 7, 8 en 9 lettergrepen, ieder afzonderlijk!

3e Oefening. (*Vervolg.*)

Zoekt uit uw leesboek 20 woorden van 2 lettergrepen, en schrijft ze netjes op uwe leien!

Nu ook 20 woorden van 3 lettergrepen!

Dan nog 20 woorden van 4 lettergrepen!

Vindt gij in uw leesboek ook woorden van 5, 6, 7 of nog meer lettergrepen?

4e Oefening. (*Opene en gesloten lettergrepen.*)

Schrijft eerst alle opene en daarna alle gesloten lettergrepen netjes onder elkander!

Bode, lade, dieven, koning, avond, edel, olie, salie, chocolade, morgen, vriendschap, vogelnestje, eikeboomen, flesschenbak, papiermolen, zeeschade, pennenkoker, schrijfgereedschap, vleeschpasteitje, tafellaken, torenuurwerk, lederbereider, leerlooierij, koomenij, keukenzout, verversknecht, salade, aloë, knoeierij, kleermaker, rivieren, zangwijze, loterij, huisschilder, vrijgeleide, waterval, houthakker, versnaperingen, snoeperij, vredeboode, waterzootje, lalie, veldwachter, theetuinen, koffieplantage, suikerraffinaderij, melodie.

5e Oefening. (*Vervolg.*)

Zoekt uit de 4e Oefening alle woorden, die alleen uit opene lettergrepen bestaan, en schrijft ze netjes onder elkander.

Doet nu ook zoo met alle woorden, die alleen uit gesloten lettergrepen bestaan!

Doet ook nog zoo met alle woorden, die uit opene en gesloten lettergrepen bestaan!

6e Oefening. (Vervolg.)

Zoekt uit uw leesboek 20 woorden, die alleen gesloten lettergrepen hebben!

Ook 20 woorden, die gesloten en opene lettergrepen beide hebben!

Eindelijk nog 10, die alleen opene lettergrepen hebben

7e Oefening. *(Korte en lange a in gesloten lettergrepen. Nietverdubbeling der a in opene lettergrepen.)*

Vult in met a of aa:

Tw—lf m—nden zijn een j—r. De m—n z—t op eene sm—lle b—nk. J—n g—f mij str—ks de h—nd. De p—rden st—n op den st—l. De m—n schijnt van n—cht helder en kl—r. Wij z—gen d—r r—re z—ken. De m—nnen deden de t—rwe in de z—kken. Hoe l—t g—t gij n—r de st—d? Het is —l n— —cht uur. Dit p—rd heeft l—nge m—nen. Er l—gen doode p—dden in de p—den v—n den tuin. De kn—pen kl—ppen met de zweep; zij m—ken de anders zeer m—kke p—rden schuw. Wij z—ten op biezen m—tten. De l—keukoopers m—ten het l—ken. Een b—kker is een m—n; eene b—ker is eene vrouw. Op den bl—ker zet men de k—rs. De r—tten —ten de honigr—ten. Men moet niet —lles n——pen. De k—pper k—pte deze d—me. De k—per bem—chtigde d—t schip. R—mmen zijn m—nnetjessch—pen. In deze k—mer zijn vier r—men. De m—nnen verm—nen die stoute kn—pen. Wij k—tsen met de b—llen. B—len zijn z—kken.

8e Oefening. (*Korte en lange u in gesloten lettergrepen.
Nietverdubbeling der u in opene lettergrepen.*)

Vult in met u of uu:

Geen m—ren verd—ren der —ren geweld. Azijn is z—r. Werd —w paard sch—w? Het graan is n— in de sch—r. Werp —we prent niet op het v—r. Het v—ren der soldaten d—rde wel een —r. Onze b—ren st—ren ons dit geld. Hij kocht twee m—sschen voor een d—bbeltje. De d—nne plank is veel te d—r. Onze b—rman verh—rt paarden en rijtuigen. De m—ggen k—nnen zeer lastig zijn. Het weder is thans g—r; gisteren was het nog g—rder; gisteren was het een zeer g—re dag. Wij gevoelen ons gel—kkig in de vrije nat—r. Z—llen wij die t—lpen pl—kken?

9e Oefening. (*Korte en lange e in gesloten lettergrepen.
Enkele en dubbele e in opene lettergrepen.*)

Vult in met e of ee:

De sch—pen varen op de wijde z—. De l—den van —ne k—ten h—ten schakels. D—ze st—den h—bben in den oorlog v—l gel—den. Ouderlooze kinderen h—ten w—zen; zij worden in w—shuizen verpl—gd. Tw— is —n —ven, z—ven is een on—ven getal. Wij bl—ven nog wat sp—len m—t onze n—ven. Onopl—tt—nde l—rlingen moeten niet m—nen, dat zij iets zullen l—ren. Jan en Piet d—len die p—ren. De m—zen hebben zachte v—ren; zij —ten v—le insecten. Wij r—den m—nigmaal langs d—ze w—gen. Wij l—ven niet om te —ten, maar wij —ten om te l—ven. Tot

het k—gelspel behooren n—gen k—gels. Zij schr—ven niet op de r—gels. De ooievaar h—ft lange b—nen. Hij stiet zijne t—nen zoo hard aan die scherpe st—nen, dat hij begon te st—nen en te w—nen. De sch—pen der Portug—zen brachten de —rste n—gers naar Europa. De —delen woon—den voorh—n in st—rke kast—len. De vorsten reg—ren; de studenten stud—ren.

10e Oefening. (*Korte en lange o in gesloten lettergrepen. Enkele en dubbele o in opene lettergrepen.*)

Vult in met **o** of **oo**:

De k—plieden b—den geld v—r deze b—ten. H—ge b—men vangen veel wind. De p—rten w—rden gesl—ten met grendels en sl—ten. Hier groeien r—de k—len. In den z—mer branden wij geene steenk—len. Geene r—zen z—nder d—nnen. De d—rens der r—zen. Wij h—ren gaarne die zachte t—nen. Zij sch—ten met de b—gen. Die b—ze knapen l—gen en bedr—gen reeds dikwijls; daarom wil niemand hen meer gel—ven. Onder het l—pen kan men zich wel eens st—ten. De v—ssen hebben h—len. De d—ven kunnen niet h—ren. In de straten zijn de g—ten meestal vervangen d—r ri—len. Wij hebben twee —gen en ook twee —ren. Het k—ren w—rdt tot meel gemalen op den m—len. De br—den liggen in den —ven. Sommige pers—nen lusten geene abrik—zen en framb—zen. K—ningen en hert—gen dragen kr—nen. Ziet gij den sch—r—steen r—ken? Men b—nd het k—ren in sch—ven.

Dr—men zijn bedr—g. Om dit stuk weiland zijn dr—ge sl—ten. De kinderen l—pen vr—lijk te spelen met n—ten. Wij bel—ven te handelen naar uwe geb—den. Een k—k moet goed kunnen k—ken en st—ven. B—ter en —lie zijn vette waren.

11e Oefening. (*Herhaling.*)

Vult in met e of ee, o of oo:

De h—ren pr—zen de sch—ne r—zen. De v—ren der v—gels hebben verschillende kleuren. Deze pers—nen kl—den zich naar de nieuwste m—de. Geef deze gr—te br—den aan d—ze arme w—zen. Het is niet m—gelijk met de h—le w—reld in vr—de te l—ven. De knapen b—ten gr—tig in d—ze g—le p—ren. In Z—land zijn v—le br—de str—men. Wij h—pen d—zen z—mer dikwijls bij u te k—men in uwe nieuwe w—ning. Het sch—ne w—der m—ge u n—pen, —nige w—ken het buitenl—ven te k—men genieten in onze liefelijke dr—ven. De g—chelaar wilde den onn—zelen knaap doen gel—ven, dat hij t—veren kon. Op den t—ren zat een v—gel; wij sch—ten hem d—d met eenen k—gel. Gij draagt —nen r—k met blanke kn—pen. De arme kranke lag op zijn str—leger; hij was z—ziek, dat hij op g—ne herstelling m—r kon h—pen. Wie een goed gew—ten h—ft, behoeft nimmer van schaamte te bl—zen. De kr—kels zongen in het groene gras, de v—gels zaten te kw—len in het l—ver. In onze str—ken vindt men g—ne b—

vers, maar wel v—le w—zels en —gels. Met elke schr—de moesten wij vr—zen onze b—nen te br—ken —ver die gr—te st—nen.

12e Oefening. (*Gelijkkluidende woorden met enkele en dubbele e en o.*)

Vult in met e of ee, o of oo:

De dieven sl—pen in zijne w—ning. Men wil den ouden m—len sl—pen. Daar liggen twee h—pen k—gels, een gr—te en een kleine h—p. Wij k—pen r—de en witte k—len. In den haard lagen v—le gloeiende k—len. De sch—pen liggen op de r—de. De spr—ker hield eene sch—ne r—de. Wilt gij mij —nige boekd—len l—nen? Gij moet niet zoo t—gen den muur l—nen. Zijne wonde zal wel spoedig h—len. Men mag de waarheid nooit verh—len. H—len is gest—len goed verbergen; het spreekwoord zegt: de h—ler is niet b—ter dan de st—ler. De walvisschen z—gen hunne jongen; daarom h—ten zij z—gdieren. Wij zagen, hoe de bijen den honig uit de bloemen z—gen. De bakkers sch—ven de br—den in den —ven. De boeren legden de k—rensch—ven op den wagen. Wij konden zeer duidelijk h—ren, dat de t—renwachter op den brandh—ren blies. De b—nen liggen in het water te w—ken. Ik kom bij u heden over vier w—ken.

13e Oefening. (*Vervolg.*)

Het is aangenaam te w—nen in boschrijke str—ken. Deze bedrieger is gehaat om zijne slinksche

str—ken. In Rusland l—ven v—le b—ren. Mannetjesvarkens heeten ook b—ren. Op de wonden k—men r—ven. De r—vers wilden de reizigers van hun geld ber—ven. Mietje wil twee r—ven garen k—pen. Het tabakr—ken is ongezond. Ziet gij die h—ge schoorst—nen r—ken? Op z—keren avond r—ken wij eene sterke brandlucht. Het hooi stond in r—ken. Aan g—ne zijde der rivier zag men diepe kl—ven. De hout—hakker zal dit brandhout m—rgen kl—ven. Wij willen hem g—ne boeken l—nen. De k—pers van dit k—per hebben het te duur betaald. Alle v—gels hebben tw— p—ten. De tuinman wil hier —nige jonge p—reb—men p—ten. De h—ren r—den op sj—zen langs de r—den en k—ken maar de gr—te sch—pen en st—mb—ten. L—gers noemt men ook wel heiren of h—ren. Ik zie niet graag zulke t—n—len. Wilt gij mij uwe boeken t—nen? Wij luisterden naar die liefelijke t—nen. Aan elken voet heb ik vijf t—nen of t—nen. De mandenmaker vlocht een korfje van t—nen. Hier w—nen g—ne menschen. Woont hij aan d—ze of aan g—ne zijde der rivier?

14e Oefening. (*Verdubbeling van den enkelen slotmedeklinker na een' korten klank.*)

Schrijft de volgende woorden in 't meervoud :

Bed	dog	stam	getal	beschot
rug	kruk	slof	bosch	eiwit
pan	vlag	span	flesch	schepnet
dam	stof	klap	sprot	vloermat
pot	ton	plas	druk	omtrek

tak	spin	mof	karaf	bromtol
les	kom	straf	schim	voetstap
krib	kar	stel	schol	oorlel
dop	schel	schop	geval	handmof
spar	mol	juk	visch	koelbak
bus	bom	ster	musch	voorstel
krab	vlam	bos	schub	verlof

15e Oefening. (*Al- of nietverdubbeling van den slotmedeklinker.*)

Schrijft ook deze woorden in 't meervoud:

Dag	spel	slag	hof	bevel
vel	graf	brok	heg	verslag
mat	schat	schram	weg	gewas
bol	knop	slot	kas	vóorspel
lot	glas	vlot	slak	oorlog
stal	schot	dal	stad	gebrek
web	klok	wal	tol	bestek
vat	gat	tred	brug	leeuwerik
krop	blad	schok	rad	monnik
dak	klip	gebod	dop	vleesch

16e Oefening. (*Vervolg.*)

Moeten de tusschen haakjes gedrukte letters *al* of *niet* worden verdubbeld?

Met scho(*p*)en kan men sche(*p*)en. De sche(*p*)en zu(*l*)en morgen vertre(*k*)en. Zij koo(*p*)en eene wo(*l*)en de(*k*)en, om zich tegen de koude te de(*k*)en. De snoe(*k*)en hebben groo(*t*)e be(*k*)en. In deze be(*k*)en zwe(*m*)en ve(*l*)e fore(*t*)en. De paarden staan in de sta(*l*)en. De dieven sta(*l*)en

de fle(s)chen. Te Genemuiden maakt men ve(l)e biesen ma(t)en. De me(t)er en de decime(t)er zijn lengtema(t)en. Wij schrijven met sta(l)en pe(n)en. In eene boerenschuur zijn sta(l)en en ho(k)en. Een ba(k)er is een man, eene ba(k)er is eene vrouw. Zij sche(p)en het ko(r)en in de za(k)en. Deze koopman doet groo(t)e za(k)en. Wij kochten eenige me(t)ers la(k)en. De rijtuigschilder wil het rijtuig la(k)en. De ma(n)en gre(p)en de paarden bij de ma(n)en. Zijne paarden wo(n)en fraaie prijzen. Waar wo(n)en de negers? De reiziger liet zich om zes uur we(k)en. Wij blijven hier veertien da(g)en of mi(s)chien wel drie we(k)en. De houtha(k)ers zullen de boomen ve(l)en. De ve(l)en van ve(l)e dieren bereidt men tot le(d)er. „Zijt gij al wa(k)er?” vroeg de nachtwa(k)er.

17e Oefening. (Vervolg.)

Weet gij ook onderscheid tusschen:

Zonnen	en	zonen,	tonnen	en	tonen,
schollen	„	scholen,	ratten	„	raten,
kommen	„	komen,	spannen,	„	spanen,
schellen	„	schelen,	pennen	„	penen,
bedden	„	beden,	hennen	„	henen,
redden	„	reden,	schallen,	„	schalen,
potten	„	poten,	starren	„	staren,
kannen	„	kanen	mallen	„	malen,
dollen	„	dolen,	akker	„	aker,
rokken	„	roken,	bakken	„	baken,
stokken	„	stoken,	zeggen	„	zegen,
rammen	„	ramen,	hollen	„	holen?

18e Oefening. *(Nietverdubbeling in samenstellingen.)*

Moeten de tusschen haakjes gedrukte letters *al* of *niet* worden verdubbeld?

We(*l*)eer woonden in ons land de Batavieren. Schrijft uwe na(*m*)en vo(*l*)uit. Trek deze dra(*d*)en va(*n*)een. Hij kromp van pijn i(*n*)een. Ziet gij dien ba(*k*)oven? Gij moet hem niet mi(*n*)achten. Een horologe is een za(*k*)uurwerk. Uw grootvader is reeds sto(*k*)oud; de mijne daa(*r*)entegen is nog een krachtvol man. Lust gij wel do(*p*)erwten? In ons li(*ch*)aam zijn a(*d*)ers en sla(*g*)a(*d*)ers. In de bo(*s*)chen van Brazilië zijn ve(*l*)e bru(*l*)a(*p*)en. Langs den Rijn ziet men de bouwva(*l*)en van ve(*l*)e a(*t*)oude kastee(*t*)en. Ka(*t*)uilen zi(*t*)en des daags vaak in ho(*l*)e boo(*m*)en. Gij moet u afwe(*n*)en, gedurig zoo te kni(*p*)oogen. Iemand, die op a(*l*)es wat te vi(*t*)en heeft, noemt men eenen bedi(*l*)al. Jan is een rechte fla(*p*)uit, Met ga(*l*)a(*p*)els maakt men inkt. De sta(*f*)o(*f*)iciëren hielden eenen kriegsraad.

Er zijn vijf werel(*d*)eelen. Langs de Noordzee-kust vindt men zan(*d*)uinen. De tijger is zeer bloe(*d*)orstig. De arme man bewoont een da(*k*)amer-tje en slaapt onder een de(*k*)leed. De broo(*d*)ronkene knaap viel van de wi(*p*)lank. Onze keukenmeid verstaat de koo(*k*)unst. Gou(*d*)raad is zeer dun. De stoo(*m*)achine is een kunstig werktuig. Betaal den mo(*l*)enaar het maa(*l*)oon. Op de kermis zijn vele koe(*k*)ramen. Dit zan(*g*)ezelschap zong zeer schoon. De toone(*l*)isten droegen toone(*l*)aar-

zen. Verbeter deze schrij(*f*)out. De har(*d*)raverij is afgeloopen. Laat ons we(*g*)aan. Zet het deu(*r*)aam open!

Deze ju(*f*)rouw is onze buurvrouw. Mi(*s*)chien moet gij hier lang a(*l*)een blijven.

19e Oefening. (*Slotletter d of t.*)

Zet achter deze woorden **d** of **t**, en schrijft het meervoud er naast:

Bor—	win—	kaar—	ran—	sta—	pe—
fees—	pan—	zwaar—	vel—	smi—	go—
mon—	sloo—	staar—	hel—	scho—	goo—
lan—	slo—	haar—	knech—	scha—	ri—
voe—	schoo—	stel—	rech—	vaar—	we—
flui—	bran—	waar—	vloo—	boor—	ze—
hoe—	woor—	stan—	broo—	po—	ka—
schui—	naa—	kan—	bla—	poo—	ga—

20e Oefening. (*Vervolg.*)

Vult in met **d** of **dd**, **t** of **tt**:

Het genaai—e gras. Het gras— is genaai—.
 Het gezaai—e koren. Het koren is gezaai—. De
 geleer—e les. De les is geleer—. Het geleen—e
 geld. Het geld is geleen—. De gemaak—e deur.
 De deur is gemaak—. De gepluk—e bloem.
 De bloem is gepluk—. De gelesch—e dorst.
 De dorst is gelesch—. De geblusch—e brand.
 De brand is geblusch—. De getap—e wijn. De
 wijn is getap—. De gestraf—e knaap. De knaap
 is gestraf—. Het gekloof—e hout. Het hout is
 gekloof—. Het versuf—e kind. Het kind is

versu—. De gestoof—e peer. De peer is gestoof—. Het afgepas— geld. Het geld is afgepas—. De gevrees—e tijger. De tijger is gevrees—. De verdwaal—e reiziger. De reiziger is verdwaal—. De gekam—e wol. De wol is gekam—. De geschrob—e vloer. De vloer is geschrob—. De roo—e bes. De bes is roo—. De na—e wasch. De wasch is na—. De pla—e beurs. De beurs is pla—. Het bo—e mes. Het mes is bo—. De gla— aal. De aal is gla—. De bon— koe. De koe is bon—. Het blon—e haar. Het haar is blon—. De wi—e muur. De muur is wi—. Het ne—e schrift. Het schrift is ne—.

21e Oefening. (*Vervolg.*)

Vult weer in met **d** of **dd**, met **t** of **tt**:

Ik hou—, wij hou—en. Ik bin—, wij bin—en.
 Ik praa—, wij pra—en. Ik zi—, wij zi—en.
 Ik bie—, wij bie—en. Ik bi—, wij bi—en. Ik
 lij—, wij lij—en. Ik poo—, wij po—en. Ik
 spo—, wij spo—en. Ik raa—, wij ra—en. Ik
 re—, wij re—en. Ik ze—, wij ze—en. Ik moe—,
 wij moe—en. Ik schie—, wij schie—en. Ik
 bran—, wij bran—en. Ik win—, wij win—en.
 Ik boo—, wij bo—en. Ik stoo—, wij stoo—en.
 Ik goo—, wij go—en. Ik ee—, wij e—en. Ik
 a—, wij a—en. Ik dee—, wij de—en. *Ik ree—,
 wij re—en. Ik zon—, wij zon—en. Ik ba—,
 wij ba—en. *Ik baa—, wij ba—en. *Ik laa—,
 wij la—en. Ik mij—, wij mij—en. *Ik mee—,
 wij me—en. Ik dach—, wij dach—en. Ik

brach—, wij brach—en. Ik moch—, wij moch—en,
 Ik moes—, wij moes—en. Ik wis—, wij wis—en.
 Ik tree—, wij tre—en. Ik tra—, wij tra—en.
 Ik won—, wij won—en.

22e Oefening. (*Slotletter g of ch.*)

Vult in met **g** of **ch**:

Ligt gij no— te bed? Sta to— op! Ik ben ziek; ik lust eten no— drinken. Hij belooft het wel, do— hij doet het niet. Waarom blaft die dikke do—? Droomen zijn bedro—; zoo was 't vóór honderd jaar, en zoo is 't no—. Neem den inktkoker to— weg. Hij begaf zi— vroe— op we—. Ik zing, ik la—, den heelen da—. Ik les— mijnen dorst. Ik blus— de kaars uit. Ik ma— niet liegen. Ik ku— van het stof. De bru— ligt over de rivier. Dit meisje is vlu—. Po— nooit op uw eigen werk. Dit weefsel is zoo fijn als ra—. Het onweer vervult mensch en dier met ontza—.

23e Oefening. (*Buiging en afleiding.*)

Vult in met **gt** of **cht**:

Kinderen, geeft in de school goed a—! Het paard bezit veel kra—. Spreek luider: gij spreekt te za—. Wat ze— gij van mijn schrift? De regels zijn niet re—. Waar li— Amsterdam? Haarlem li— di— bij Amsterdam. Hier wordt eene nieuwe stad gesti—. Wat men gaarne doet, valt li—. Eene veer is li—. Van de

zon krijgen wij li— en warmte. Doet uwe boeken di—. Wie kent een gedi— van buiten? Ik hoor geru—. Wij houden van frissche lu—. Hij draa— eene zware vra—. De soldaten betrekken de wa—. Wie waa— het te springen over deze gra—? Men verplee— hem in dit gesti—. Wie lie— en bedrie—, wordt algemeen vera—. Gij verheuu— u over dit beri—, gij jui— en la—. De reis naar Amerika is een verre to—. De koopman wee— de goederen, die hij heeft geko—. Gij moo— dit niet doen. Ik wilde gaarne uitgaan, als ik maar mo—. Hij vond niet, wat hij zo—. Hebt gij aan mij geda—? De koe werd gesla—. De vogel vlie— door de lu—. Het huis van Oranje is een beroemd gesla—.

24e Oefening. (*Zachte of scherpe beginletter.*)

Beginnen de volgende woorden met eene **v** of eene **f**?

—alk	—uik	—iguur	—ramboos
—out	—luit	—lesch	—rijheid
—oei	—lam	—aandel	—ontein
—een	—abel	—orst	—lambouw
—eer	—ort	—ielt	—risch
—ijn	—onk	—enijn	—ersch
—in	—iks	—lauw	—ornuis
—et	—eeks	—lets	—einzen
—ooi	—olk	—eder	—enster
—ok	—loer	—ader	—olteren
—aal	—loers	—leemen	—ranje
—rak	—rij	—raai	—likkeren
—eel	—ust	—rank	—luisteren
—ruit	—eit	—lot	—luchten.

25e Oefening. (Vervolg.)

Beginnen de volgende woorden met eene z of eene s!

—aag	—egen	—waluw	—uf
—abel	—impel	—erpent	—iel
—laap	—elderij	—ekse	—ijl
—aad	—emels	—waar	—even
—ago	—ijde	—wijgen	—oldaat
—acht	—ijsje	—oda	—eep
—alf	—ikkel	—ober	—and
—op	—icht	—oet	—oes
—ap	—uiker	—erk	—out
—edert	—ink	—oep	—ering
—eis	—iroop	—oort	—igaar
—alie	—idderen	—iek	—ieraad
—elf	—ervet	—oms	—ajet
—eil	—werm	—ucht	—alon.

26e Oefening. (Vervolg.)

Vult de weggelaten beginletters in: v of f, z of s!

Het —uur brandt —el. Hij kocht —ier —el papier. De —ellen der —ossen zijn goed tot pelswerk. Een pronker of modegek heet ook wel een —at. Dit —at —ul ik met water. De —urige paarden draafden moedig en —ier. Wat vervelend is noemt men —aai. Ik —aai het —aad in den akker. Wij gingen —amen wandelen. Hoeveel is —ijf en —es te —amen? De admiraal is de be—elhebber der —loot. Ik —loot een deuntje. Dat middel helpt geen —ier. Zij maakten aan tafel goede —ier. Wij —ullen die —ullen

eens —oppen! Wij —ieren heden een —roolijk
 —eest. De kleermaker —oert deze —rak met
 —luweel. Een —riend, die mij mijne —eilen
 toont, heeft op mijn hart een groot vermogen.
 De notaris zal eerst de landerijen en daarna de
 behuizingen —eilen. Voor het —aderland moet
 men zelfs zijn leven —eil hebben.

27e Oefening. (*Echte en onechte f en s.*)

Schrijft naast de volgende woorden het meervoud!

Duif	baas	hof	mutts
slaaf	wees	kof	rots
brief	neus	straf	pols
korf	reus	stof	wals
scherf	reis	das	hars
gewelf	buis	jas	kans
schoof	gans	mes	dans
stoof	beurs	les	prins
neef	gems	klos	loods
zeef	hals	tros	buks
kalf	vers	kus	rups
wolf	laars	lus	kous
graaf	grens	zes	kruis
telegraaf	keurs	bosch	struis
photograaf	els	flesch	paus
philosoof	baars	visch	Pruis.

28e Oefening. (*Vervolg.*)

Vult in met **v** of **ff**, **z** of **ss**:

Die man is doof. De doo—e man. Het touw

was stijt. Het stij—e touw. De vos is loos. De loo—e vos. De hond werd boos. De boo—e hond. De boom staat scheef. De schee—e boom. Die man is wijs. De wij—e man. Dat kind is suf. Het su—e kind. Uw doek is los. De lo—e doek. Het water is frisch. Het fri—che water. Die toren is spits. De spit—e toren. De spiegel is dof. De do—e spiegel. Het hooi was muf. Het mu—e hooi. Het glas is broos. Het bro—e glas. Die beschuit is bros. De bro—e beschuit. Dat linnen was grof. Het gro—e linnen. Deze bloem is flets. De flet—e bloem. Het gebak was tets. Het tet—e gebak. De lucht was vuns. De vun—e lucht. Dit kind is lief. Het lie—e kind. Zijn gang was rasch. Zijn ra—che gang. Dat woord was bits. Het bit—e woord. Zijn baard was ros. De ro—e baard. Deze balans is grif. De gri—e balans. De soep is laf. De la—e soep. De lucifers zijn duf. De du—e lucifers. Deze weide is dras. De dra—e weide.

29e Oefening. (Vervolg.)

Vult weer in met v of ff, z of ss:

Ik leef, wij le—en. Ik drijf, wij drij—en. Ik tref, wij tre—en. Ik reis, wij rei—en. Ik mis, wij mi—en. Ik delf, wij del—en. Ik sterf, wij ster—en. Ik omhels, wij omhel—en. Ik mors, wij mor—en. *Ik was, wij wa—en. Ik wasch, wij wa—chen. Ik schuif, wij schui—en. Ik straf, wij stra—en. Ik draaf, wij dra—en. Ik blaas, wij bla—en. Ik plas, wij pla—en. Ik bruis, wij

brui—en. Ik ruisch, wij rui—chen. Ik visch, wij vi—chen. Ik beslis, wij besli—en. Ik durf, wij dur—en. Ik kerf, wij ker—en. Ik tors, wij tor—en. Ik schors, wij schor—en. Ik dorsch, wij dor—chen. Ik veins, wij vein—en. Ik bons, wij bon—en. Ik grens, wij gren—en. Ik schroef, wij schroe—en. Ik dos, wij do—en. Ik los, wij lo—en. Ik loos, wij loo—en. Ik loods, wij lood—en. Ik poets, wij poet—en. Ik bots, wij bot—en. Ik kaats, wij kaat—en. Ik eisch, wij ei—chen. Ik ijs, wij ij—en. Ik hijsch, wij hij—chen. Ik vonnis, wij vonni—en. Ik vernis, wij verni—en.

30e Oefening. (*Klank ij of ei.*)

Vult in met **ij** of **ei**:

Blaffende bonden b—ten niet. Wij schr—ven op onze l—en. De meester pr—st het vl—tige m—sje. Het valt hard van zijne vrienden te sch—den. In de m—maand pr—ken de boomen in vollen bloei. Van Java kr—gen wij eene groote hoeveelh—d r—st. Wie met slecht weder op r—s gaat, handelt niet w—s. Te Gouda bakt men p—pen van f—ne kl—. Haat en n—d schaadt alt—d. Uit slechten w—n ber—dt men wel besten az—n. Dit —land is met d—ken omringd. De zee is w—d. Een haar is f—n. Een zw—n is een morsig dier. De m—d haalde eene dw—l, om den vloer van het sl—k te r—nigen. De kr—gsman verhaalt ons iets van de —selijke wreedheden van den kr—g. De zeeman stond te k—ken naar het —nde van den d—k. Het schip

werd verkocht met z—l en tr—l. De rotswand was zeer st—l. Het touw liep over eene sch—f.

31e Oefening. (Vervolg.)

Vult weer in met **ij** of **ei**.

M—n hoed is te w—d. In Zeeland groeit beste w—t. De kaas zat vol m—t. Onze m—d heet Mietje. De koopman z—de, dat die z—de 8 gulden den meter kostte. De oude Batavieren schoten met p—len. De schipper wil de diepte van dit vaarwater p—len. De zieke moest veel p—n l—den. Ik mag dien stouten knaap niet l—den. Wie wil dezen armen blinde l—den? Men mag niemand tot kwaad verl—den. De waterl—ding was verstopt. De zon r—st des zomers veel hooger aan den hemel dan des winters. R—st gij met den spoortr—n of met de stoomboot? De schipper streek het z—l en voer toen door de z—l. Het v—l of klimop bedekte den geheelen muur. De smid gebruikt vaak eene v—l. De werklieden kwamen van het karw—. De zaadhandelaar verkocht zijne karw—. Niemand durft dit wilde paard ber—den. De kastel—n zal voor zijne gasten spoedig eenen maalt—d ber—den. De lak—droeg eene geelgroene livr—. Als de koeien deze w—de kaal gegraasd hebben, zal de boër ze wel verw—den. Dit kanaal is te nauw; men wil het daarom verw—den.

32e Oefening. (*Klank au of ou.*)Vult in met **au** of **ou** :

D—w	s—s	nab—wen	l—wmaand
*r—w	b—t	verb—wen	n—welijks
tr—w	m—t	—gurk	land—w
*m—w	z—t	—wels	pr—wen
bl—w	kl—w	h—weel	r—wkoop
vr—w	sn—w	g—werd	r—wklagen
b—w	t—w	k—welijk	s—cijzen
l—w	gr—w	*h—wen	kab—ter
w—d	*sch—w	*k—wen	sch—wburg
h—t	p—w	kr—wen	st—tmoedig
p—s	p—ze	l—wer	kl—teren
k—s	kart—w	her—t	w—welen
*g—w	k—ter	sch—t	sj—werman.

33e Oefening. (*Vervolg.*)Vult weer in met **au** of **ou** :

Loop g—w naar huis en haal mij een eindje t—w. Ik bibber van de k—. In de spijzen doet men z—t. H—dt gij van deze s—s? Het ber—w komt vaak te laat. Als men in den r—w is, draagt men zwarte kleêren. Eet gij de garnalen r—w of gekookt? De spijzen moeten goed gek—wd worden. Ik zag eene menigte k—wen vliegen. Sommige vogels zet men in kooien of k—wen. De vleeschh—wer h—wt het vleesch in stukken. Er is onderscheid tusschen peulen en h—wen. In eene sch—w voeren wij over de rivier. Ik besch—w deze schilderij. Wij zaten in de sch—w der eiken.

TWEEDE AFDEELING.

(WOORDVORMING. WOORDBUIGING. ENKELVOUDIGE ZIN.)

1e Oefening. (*Rangschikking der dingen. Meervoudsvorming. Verkleinwoorden.*)

Zoekt uit de volgende namen van dingen: 1) huismeubels, 2) keukengereedschappen, 3) schoolbehoefden, 4) tuingereedschappen, 5) landbouwgereedschappen, 6) timmergereedschappen, 7) kleermakersgereedschappen, 8) schoenmakersgereedschappen, 9) kleedingstukken!

Doet ook met ieder woord aldus:

De *hark* is een tuingereedschap.

Harken zijn tuingereedschappen.

Een *harkje* is eene kleine hark.

Spiegel, klok, hamer, ploeg, gieter, koekepan, theepot, nijptang, vuurtang, pook, landkaart, lessenaar, pet, ledikant, haarkam, wagen, jurk, zeis, spade, wanmolen, broek, schaar, vingerhoed, schoolbank, leuningstoel, schoen, latafel, vloerkleed, egge, schaaf, troffel, kalkbak, snoeimes, persijzer, strijkijzer, naald, els, rol, kous, kruiwagen, spanriem, schop, lei, leest, vlegel, waschtobbe, kachel, mat, pot, theeketel, hoed, jas, laars, lepel, melkkan, japon, hoed, heggeschaar, likhout, persplank, borst-

rok, overhemd, kiel, pendule, sofa, emmer, boekenkast, griffel, halsdoek, zakdoek, leesboek, schietlood, soepbord, stoof, braadspit.

2e Oefening. (*Diernamen. Meervoudsvorming. Verkleinwoorden.*)

Zoekt uit de volgende woorden: 1) namen van zoogdieren, 2) namen van vogels, 3) namen van vissen, 4) namen van tweeslachtige dieren, 5) namen van insecten, 6) namen van schaaldieren, 7) namen van wormen, 8) namen van weekdieren!

Doet ook met ieder woord aldus:

De *nachtegaal* is een vogel.

Nachtegalen zijn vogels.

Een *nachtegaaltje* is een kleine nachtegaal.

(N.B. Kunt gij het verkleinwoord van *alle* diernamen gebruiken?)

Paard, snoek, geit, eend, gans, mug, zalm, slak, leeuwerik, vink, meikever, hagedis, slang, oester, garnaal, kikvorsch, haan, olifant, walvisch, zijderups, bij, hond, koe, karper, baars, muis, regenworm, kreeft, bloedzuiger, kapel, sprinkhaan, schol, aal, adder, duif, lijster, eekhoortje, roodborstje, zwaluw, winterkoninkje, haas, konijn, leeuw, kameel, dromedaris, schildpad, haring, slak, aap, arend, gier, hyena, ijsbeer, uil, mier, mol, rendier, musch, wolf, zeehond, haai, kabeljauw.

3e Oefening. (*Namen van planten en delfstoffen.*)

Zoekt uit de volgende woorden: 1) namen van boommen, 2) namen van heesters, 3) namen van bloemen, 4) namen van graansoorten, 5) namen van tuinge-

wassen, 6) namen van metalen, 7) namen van steensoorten, 8) namen van brandbare delfstoffen, 9) namen van aardsoorten.

Kunt gij met *alle* woorden doen als volgt?

De *roos* is eene bloem.

Rozen zijn bloemen.

Een *roosje* is eene kleine roos.

Appelboom, hazelaar, wijnstok, tarwe, snijboon, steenkool, zerk, klei, berk, den, gerst, haver, aardappel, tulp, papaver, spinazie, salade, marmer, zwavel, leem, zand, turf, viooltje, anjelier, esch, els, populier, ijzer, goud, graniet, lelie, kamperfoelie, spelt, agaat, veen, mergel, peen, biet, rogge, koper, beuk, rozenstruik, bloemkool, madeliefje, zink, goudsbloem, goudenregen, klaver, barnsteen.

4e Oefening. (*Allerlei koopwaren.*)

Zoekt de volgende woorden uit op deze wijze:

In den kruidenierswinkel koopt men: , enz.

In den manufactuurwinkel koopt men: , enz.

In den porceleinwinkel koopt men: . . . , . . . , enz.

In den ijzerwinkel koopt men: , , enz.

In den galanteriewinkel koopt men: , , enz.

In den speelgoedwinkel koopt men: , , enz.

In den fruitwinkel koopt men: , , enz.

Bij den meubelmaker koopt men: , , enz.

N.B. Schrijft overal, waar het mogelijk is, de namen der koopwaren in 't meervoud, en vergeet niet, dat achter den naam van elke waar eene komma (,) staan moet en achter 't laatste woord eene punt (!)

Zeep, laken, stoel, spijker, katoen, zaag, zakdoek, karaf, hangslot, haarkam, zakmes, pop, appel,

lucifer, fluitje, tafel, hamer, drinkglas, theepot, kers, suiker, koffie, linnenkast, hansop, kastanje, baai, bril, latafel, vuurtang, sauskom, speld, breinaald, flanel, zijde, kaatsbal, rijst, siroop, vaas, nijptang, naald, vingerhoed, knoop, kindewagentje, bouwdoos, sigarenpijpje, waschkom, noot, kurketrekker, sofa, satijn, knikker, spaarpot, naaikistje, ledikant, theegoed, bord, hakmes, rooster, schaar.

5e Oefening. (*Wat de dingen zijn?*)

De *toren* is een gebouw.

Torens zijn gebouwen.

Wat zijn de volgende dingen?

School, roos, paard, schoenmaker, bij, eik, hond, gans, lood, stoel spiegel, pet, muts, beeldhouwer, hamer, haring, peper, suiker, olie, appel, laken, kikvorsch, wandkaart, kuiper, ploeg, schaar, karper, rogge, diamant, arend, ooievaar, koe, gulden, lelie, spinazie, zand, tin, zwavel, slager, metselaar, burgemeester, notaris, schilder, hoogleeraar, winkelier, aardappel, bierglas, lei, inktpot, schoen, stadhuis, molen, schip, peterselie, tuinkers, abrikoos.

6e Oefening. (*Samenstelling.*)

Vraag: Hoe heet de poort eener stad?

Antw.: De poort eener stad heet eene stadspoort.
De poorten van steden heeten stadspoorten.

Beantwoordt op dezelfde wijze deze vragen:

Hoe heet de deur eener kamer, de poot eener tafel, een hoed van stroo, de hoed eener vrouw,

een brood van tarwe, de wol van het schaap, het vleesch van een kalf, de kop eener pijp, de zoon van eenen boer, de top van eenen berg, de hoed van eenen matroos, de mast van een schip, de knecht van eenen smid, het licht der zon, de hand van eenen man, het hoofd van een kind, de stem van een meisje, de kerk van het dorp, de baard van den sleutel, het nest van eenen vogel, de kam van den haan, het ei eener gans, de staart der kat, het glas van den spiegel?

Hoe heet een boek met prenten, een hok voor varkens, een stal voor paarden, een huis voor weezen, een morgen in de lente, eene weide voor schapen, eene kast voor boeken, de rand om eene tafel, een tuin met bloemen, het hok voor eenen hond, het dak op het huis, een schip met turf, een boek met gezangen, een struik met dorens, het strand aan de zee, een ring in het oor, eene val voor muizen, een wagen met hooi, water uit den put, eene korf voor bijen, een band om den hals, eene bloem in het koren, een bed met asperges, de veer in een horologe?

Hoe heet een boek om in te lezen, een weg om te bewandelen, eene plank om over te loopen, een stok om iets te dragen, water om te drinken, koren om te zaaien, een uur om te spelen, hout om te branden, een geweer om te schieten, eene bank om op te zitten, een stuk land om te bebouwen, een molen om hout te zagen, een weg die bestraat is, een uurwerk dat men in den zak draagt?

Hoe heet een tol die bromt, een vogel die zingt, een paard dat trekt, een trein die snel rijdt, een ketel waarin men kookt, een glas waaruit men drinkt, eene pijp waar de rook doorgaat, eene tang waarmede men nijpt, water dat als regen nedervalt, eene doos die spelen kan, hout dat men brandt, eene kamer waarin men slaapt, eene zaal waarin men eet, eene pomp die zuigt, een fontein die springt, een hond die te water gaat?

Hoe heet een man die hout hakt, die matten weeft, die schoenen maakt, die paarden koopt, die in de mijnen werkt, die het land bebouwt, die schepen bouwt, die leder bereidt, die koek bakt, die putten boort, die horloges maakt, die in boeken handelt, die de beurs bezoekt, die de bloemen kweekt, die klokken giet, die voor de armen zorgt, die in de school onderwijst, die op de jacht toeziet, die 's rijks belastingen ontvangt?

7e Oefening. (*Oplossing der samenstelling.*)

Een zwaluwnest is het *nest eener zwaluw*.

Een schrijfboek is een *boek om er in te schrijven*.

Doet evenzoo met de woorden:

Waskaars, kachelpijp, zeewater, zeedijk, lentedied, zomerdag, boomblad, appelboom, beukenhaag, trekdier, brandspuit, gevangenhuis, ossevleesch, jongenskiel, vrouwenkleed, zandwoestijn, struisvogel, halsketting, tuinmuur, tuinman, tuinvrucht, dakkamer, spreekkamer, burgemeesterskamer, knipmes, zakmes, snoeimes, broodmes, dolkmes.

8e Oefening. (*Hoe de dingen zijn? Kleur.*)

Rood, wit, blauw, geel, groen, bruin, zwart, grijs, bont.

Welke dezer kleuren hebben de volgende dingen?

Roos, hemel, gras, bier, inkt, vergeetmijnetje, raaf, ekster, melk, goud, goudbloem, lelie, anjelier, korenbloem, linnen, asch, peer, druif, aalbes, kraai, paard, vos, kat, schaap, boomblad, zilver, koper, ebbenhout, ivoor, kers, pruim, pioen, viooltje.

Kunt gij wel met *alle* bovenstaande woorden doen als volgt?

De roos is rood of wit. De roode of witte roos.
De rozen zijn rood of wit. De roode of witte rozen.

Eene roos is rood of wit. Eene roode of witte roos.

Rozen zijn rood of wit. Roode of witte rozen.

9e Oefening. (*Form en afmeting der dingen.*)

Rond, plat, dik, dun, groot, klein, breed, smal, kort, lang, hoog, laag, langrond, vierkant, rechthoekig.

Welke dezer vormen en afmetingen kunnen de volgende dingen hebben?

Knikker, kaatsbal, ei, appel, dambord, tafel, dobbelsteen, pannekoek, griffel, lei, pijpsteel, school, bord, soepbord, kogel, touw, toren, hut, goot, rivier, olifant, mug, reus, dwerg, hoofd, zomerdag, zomernacht, eeuw, minuut, schol, cent, draad, kabel, paal, stok.

Ziet eens, of gij met *al* die woorden kunt doen als volgt:
De knikker is klein en rond. De kleine, ronde knikker.

De knikkers zijn klein en rond. De kleine, ronde knikkers.

Een knikker is klein en rond. Een kleine, ronde knikker.

Knikkers zijn klein en rond. Kleine, ronde knikkers.

10e Oefening. (*Allerlei eigenschappen.*)

Een boom kan zijn: hoog of laag, jong of oud, recht of krom, dik of dun, kaal of bebladerd, enz.

Hoe kunnen de volgende dingen al zijn?

Paard, huis, kamer, tafel, mes, tuin, water, appel, weder, dag, nacht, kind, hond, hoed, mantel, stok, akker, schrift, leesboek.

Zegt ook aldus: Hooge of lage, jonge of oude, rechte of kromme, dikke of dunne, kale of bebladerde boomen.

11e Oefening. (*Vervolg.*)

Hoe kunnen de volgende dingen nooit zijn?

Suiker, roet, inkt, water, wijn, bier, sneeuw, ijs, liniaal, siroop, zon, zilver, goud, cent, vuur, melk, roos, vlieg, olifant, tijger, kolibri, mijt, walvisch, honig, azijn, toren, berg, zeeschip, bol, koek, glas, kalf, kind, grijsaard, dief, leugenaar, valschaard, luijaard.

Schrijft zoo: De suiker is nooit zuur of bitter.
Er is geen zure of bittere suiker.

12e Oefening. (*Tegengestelde eigenschappen.*)

Schrijft naast ieder woord een ander, dat juist het tegen-
deel te kennen geeft!

Nieuw	snel	stroef	aangenaam
jong	zwaar	broos	gehoorzaam
zacht	duister	ziek	belangrijk
week	donker	moedig	mogelijk
klein	leelijk	slap	zachtmoedig
kort	vuil	dik	hardvochtig
breed	zuiver	blij	gewichtig
zwart	rein	vrij	betrokken
vroolijk	goed	heet	moeilijk
vlijtig	sterk	warm	levendig
vlug	scheef	zuur	levend
fijn	krom	zout	spaarzaam.

13e Oefening. (*Vergrootende trap.*)

Vult eens in!

— is grooter dan —. — is zwaarder dan —.
— is duurder dan —. — is hooger dan —.
— is sterker dan —. — is smaller dan —. —
is ouder dan —. — is wreeder dan —. — is
warmer dan —. — is dikker dan —. — is
weaker dan —. — is zachter dan —. — is
zoeter dan —. — is beter dan —. — is lichter
dan —. — is getrouwer dan —. — is gemak-
kelijker dan —. — is dankbaarder dan —.

14e Oefening. (*Samenstelling.*)

Een ding, dat zoo wit is als sneeuw, heet sneeuw wit.
Hoe heet nu een ding, dat zoo rood is als bloed, zoo

geel als goud, zoo hoog als een toren, zoo bruin als eene kastanje, zoo rond als een kogel, zoo koud als ijs, zoo zwart als pik, zoo vast als een muur, zoo snel als een pijl, zoo zwaar als lood, zoo bleek als een doode, zoo nieuw dat het vonkelt, zoo stijf als een stok, zoo zindelijk dat het kraakt, zoo ziek dat de dood er op volgen moet?

Zoekt bij elk dezer woorden een gepast zelfstandig naamwoord! Bijv.: *De sneeuw witte bloesems.*

15e Oefening. (*Wat de dingen doen?*)

Beantwoordt deze vragen eens!

Wat doet gij in de school? Wat doet gij te huis? Wat doet gij op straat? Wat doet gij 's morgens? Wat doet gij 's middags? Wat doet gij 's avonds? Wat doet gij 's nachts? Wat moogt gij in de school niet doen? Wat moogt gij nooit doen?

Wat doen de volgende personen, dieren en dingen?

Bakker	hond	zwaluw	naaister	sneeuw
tuinman	visch	paard	schip	roos
keukenmeid	klok	boom	wagen	tulp
nachtegaal	water	bal	vlinder	zand
koopman	zon	molen	regen	wesp
kleermaker	wind	verver	wolk	kachel.

16e Oefening. (*Het werkend onderwerp.*)

Zoekt bij ieder werkwoord een gepast onderwerp!

Bijv.: vliegen. De vogel vliegt.

Krabben	varen	schaven	bloeden
loopen	slapen	drijven	luiden

trekken	breken	lezen	kneden
schijnen	meten	blazen	snijden
zwemmen	boren	wassen	branden
vallen	koken	lossen	bidden
stelen	weenen	visschen	schudden
kruipen	bleeken	wasschen	praten
kloppen	hooren	rooven	blaten
denken	zoomen	bruisen	stooten
werken	zingen	rusten	zweeten
stappen	drinken	spatten	fluiten.

17e Oefening. (*Het lijdend onderwerp.*)

Vult hier gepaste onderwerpen in!

— wordt geslacht. — wordt gebouwd. — wordt onderwezen. — wordt niet geloofd. — wordt afgebroken. — wordt beslagen. — wordt gemaaid. — wordt verkocht. — wordt gebakken. — wordt gegeten. — wordt gedronken. — wordt gevangen. — wordt gevierd. — wordt getemd. — wordt ingezouten. — wordt gewasschen. — wordt bebouwd. — wordt gekookt. — wordt gebraden. — wordt gehekeld. — wordt gesmolten. — wordt geweven. — wordt gebrouwd. — wordt geschoren. — wordt gebluscht. — wordt gelescht. — wordt beslist. — wordt geprezen. — wordt gelaakt. — wordt berispt.

18e Oefening. (*Het benoemde onderwerp.*)

Vult gepaste onderwerpen in!

Mijn — is een poedel. Uw — is een bakker. Zijn — is een zeeman. Een — is een zoogdier. De — is een vogel. Een — is een visch. De

— is zwart. De — is blauw. Onze — is groot. Deze — is arm. Een — blijft niet altijd klein. Deze — lijkt een snoek. Een — wordt een man. Uw — wordt een timmerman. Een — wordt groot. Een — wordt een paard. Een — blijft klein. Deze — schijnt mijn vriend. Dit — heet een ploeg. Deze — heet Jan. Deze — wordt een boom. Een — is een handwerksman. Ons — heet Nederland. Deze — heet Amsterdam. Dit — wordt eene kerk.

19e Oefening. (*Werkend onderwerp en lijdend voorwerp.*)

Vult gepaste voorwerpen in!

De jager schiet den —. De tuinman snoeit den —. Jan schrijft eenen —. De molenaar verkoopt zijnen —. De heer roept den —. Het paard trekt den —. De reiziger zoekt den —. De onderwijzer vraagt den —. De koopman sluit den —. De kogel treft den —. De geneesheer bezoekt den —. De herder roept zijnen —. De rechter veroordeelt den —. De herfst vervangt den —. De meid schrobt den —. Het leger verdrijft den —. De knaap vindt eenen —. De bode bezorgt den —. De kat vangt eene —. De keukenmeid dekt de —. De boer zaait de —. Mijn vader rookt eene —. De timmerman maakt eene —. De kinderen bezoeken de —. Het meisje plukt eene —. De naaister breekt hare —. De melkmeid melkt de —. De melkboer verkoopt zijne —. De zon beschijnt de —. De schipper bevaart de —. De muis vreest de —.

20e Oefening. (*Lijdende vorm.*)

Verandert alle zinnen uit de 19e Oefening op dezelfde wijze als ik hier ga doen met den eersten zin!

De jager schiet *den* haas.

De haas wordt geschoten door *den* jager.

21e Oefening. (*Naamval en geslacht.*)

Vult in: **de** of **den**, **een** of **eenen**!

— vader bemint — zoon.	— zoon eert — vader.
— bode bezorgt — brief.	— landman bezaait —
— hond vervolgt — haas.	akker.
— koopman sluit — win-	— wind beweegt —
kel.	molen.
— reiziger beklimt —	— knaap vindt — appel.
berg.	— heer verliest — stok.
— kogel treft — vogel.	— snoek verslindt — baars.
— tuinman vangt — mol.	— bakker sluit — oven.

— tuinman snoeit —	— moeder roept —
haag.	dochter.
— leerling teekent —	— jongen leert — les.
kaart.	— vijand belegert —
— timmermangebruikt —	stad.
zaag.	— boer verkoopt —
— boerin bereidt — kaas.	koe.
— schoenmaker maakt —	— wolk bedekt — zon.
laars.	

— kapitein roept — ma- troos.	— zuster beknort — broeder.
— matroos roept — ka- pitein.	— molenaar groet — smid.
— dochter volgt — moeder.	— smid groet — mole- naar.
— moedervolgt — dochter.	— doffer bemint — duif.
— koning vergezelt — koningin.	— duif bemint — doffer.
— koningin vergezelt — koning.	— man ziet — vrouw.
— dame roept — naaister.	— vrouw ziet — man.
— naaister roept — dame.	— neef bezoekt — nicht.
— broeder beknort — zuster.	— nicht bezoekt — neef.
	— haan vervolgt — hen.
	— hen vervolgt — haan.

22e Oefening. (*Zwakke vervoeging.*)

Hooren, hoorde, gehoord.

Kloppen, klopte, geklopt.

Doet hetzelfde met de werkwoorden:

Leeren	prijken	lossen	wenschen
rollen	weeken	krassen	juichen
maken	wekken	kaatsen	zweven
tikken	noemen	reizen	branden
krabben	toonen	rusten	dooden
stoppen	leenen	praten	leiden
blaffen	kennen	stuiten	redden
leggen	wennen	planten	maaien
wagen	dansen	rooven	zaaien
vlammen	vieren	draven	hooien
brommen	boren	leven	gooien

23e Oefening. (*Sterke vervoeging.*)

Breken, brak, gebroken.

Lezen, las, gelezen.

Doet ook zoo met de werkwoorden :

Bieden	dringen	stelen	bergen
geven	drinken	vallen	kerven
stuiven	vangen	spreken	loopen
schrijven	hangen	trekken	stooten
knijpen	schijnen	werpen	meten
steken	ruiken	zwerfen	zitten
heffen	wegen	sterven	eten
treffen	zwijgen	klinken	grijpen
duiken	zinken	zuigen	vinden
zwerfen	varen	schenden	zwemmen.

24e Oefening. (*Onderwerp. Gezegde. Onvolm. tegenw. tijd.*)

Wat doen zij? Antwoordt in 'tenkel- en meerv., bijv.:

Kind, leeren: { *Het kind leert.*
 { *De kinderen leeren.*

Bal, rollen. Kat, krabben. Hond, blaffen
 Tol, brommen. Nachtegaal, zingen. Bloem, prijken.
 Beer, dansen. Timmerman, boren. Schipper, lossen.
 Raaf, krassen. Jongen, kaatsen. Karavaan, reizen.
 Wandelaar, rusten. Meisje, praten. Knikker, stui-
 ten. Overwinnaar, juichen. Paard, draven. Luchtbol,
 zweven. Plant, leven. Vuur, branden. Bij, steken.
 Eend, duiken. Koe, grazen. Schilderij, hangen.
 Zon, schijnen. Kind, zwijgen. Steen, zinken.
 Schip, varen. Dief, stelen. Druppel, vallen.
 Mensch, spreken. Reiziger, zwerfen. Bloem,
 sterven. Schel, klinken. Lam, zuigen. Haas,

loopen. Bok, stooten. Heer, wandelen. Zand, stuiven. Boer, zaaïen. Knecht, maaiën. Arbeider, hooïen.

25e Oefening. (*Lijgend voorwerp en lijdend onderwerp. Bedrijvende en lijdende vorm.*)

Timmerman, deur, maken:

De timmerman maakt eene deur.

De timmerlieden maken deuren.

Eene deur wordt door den timmerman gemaakt.

Deuren worden door de timmerlieden gemaakt.

Doet evenzoo met de volgende drietallen:

Moeder, kous (v.), stoppen. Onderwijzer, leerling, vragen. Boer, knecht, wekken. Leerling, stad (v.), noemen. Hond, meester, kennen. Tuinman, boom (m.), snoeien. Visscher, drenkeling (m.), redden. Tuinier, rups (v.), dooden. Koopman, brief (m.), schrijven. Wesp (v.), paard, steken. Jager, vogel (m.), treffen. Kat (v.), muis (v.), vangen. Kind, roos (v.), ruiken. Slager, vleesch, wegen. Paard, wagen (m.), trekken. Bok (m.), knaap, stooten. Meisje, korenschoof (v.), binden.

26e Oefening. (*Onvolm. verleden tijd.*)

Wat deden wij gisteren?

Kind, leeren. { *Het kind leerde.*
 { *De kinderen leerden.*

Doet evenzoo met alle tweetallen uit de 24 Oefening!

Timmerman, deur, maken:

De timmerman maakte eene deur.

De timmerlieden maakten deuren.

Eene deur werd door den timmerman gemaakt.

Deuren werden door de timmerlieden gemaakt.

Doet ook zoo met alle drietallen uit de 25e Oefening!

27e Oefening. (*Volm. tegenv. tijd.*)

Wat hebben zij gedaan?

Kind, leeren, { *Het kind heeft geleerd.*
 { *De kinderen hebben geleerd.*

Doet evenzoo met alle tweetalen uit de 24e Oefening!

Timmerman, deur, maken.

De timmerman heeft eene deur gemaakt.

De timmerlieden hebben deuren gemaakt.

Eene deur is door den timmerman gemaakt (geworden).

Deuren zijn door de timmerlieden gemaakt (geworden).

Doet nu ook eens zoo met alle drietallen uit de 25e Oefening!

N.B. Eindelijk moet gij de zinnen van de laatste vier Oefeningen nog eens maken met **ik**, **gij** en **wij** als onderwerp!

28e Oefening. (*Onderwerp, gezegde, voorwerp.*)

Gebruikt ieder der volgende woorden beurtelings als onderwerp, als gezegde en als lijdend voorwerp!

Bijv. **mat**: { *De mat ligt op den vloer.*
 { *Onlangs mat ik de breedte onzer school.*
 { *De meid stoft de mat.*

Boog, beet, dook, greep, kneep, knip, steeg, streek, week, schoof, stoof, goot, sloot, bad, wees, wreef, rook, kom, prijs, klink, spel, speld, berg, zak, val, wind, wond, vermaak, bedrijf, verhaal, onderhoud, bestaan.

Bakken, boden, dekken, dreven, zagen, graven, kammen, lagen, kraaien, knopen, stoven, schellen, kleppen, spraken, spelen, wagen, wegen, banen, kronen, stalen, leven, dalen, sporen, vuren, schuren, kloven, klooven, sleepen, slagen.

29e Oefening. (*Voorzetsels.*)

Maakt zinnen met de volgende bepalingen er in!

Aan de deur.	Bij het vuur.	Buiten de stad.
Onder den boom.	Naar den vader.	Uit de poort.
Voor den wagen.	Na den vader.	Aan den vinger.
Vóór den wagen.	Om den vijver.	Door het venster.
In den zak.	Tegen den wind.	Uit het venster.
Achterhetscherm.	Naar den wind.	Om de tafel.
Op de brug.	Vóór den wind.	Naar het huis.
Boven de brug.	Naast het paard.	Naar huis.
Boven de tafel.	Langs de straat.	Op de school.
Op de tafel.	Over de rivier.	Op school.
Over de tafel.	Op de rivier.	In de zee.
Over het huis.	Aan de rivier.	In zee.
In het water.	Langs de rivier.	Op zee.
Binnen de poort.	Naar den tuin.	Onder het water.
In de poort.	Na het feest.	Onder water.
Onder de poort.	Met den lepel.	Over het land.
Bij de poort.	In den grond.	Over land.

30e Oefening. (*Vervolg.*)

Kunt gij ook zinnen maken met de volgende bepalingen er in?

Achter, bij, binnen, boven, buiten, door, in, met, naar, naast, om, onder, op, over, tegen, uit, van, voor, vóór, zonder **het huis**.

Aan, achter, bij, binnen, boven, buiten, door, in, naar, naast, om, onder, op, over, tegen, uit, van, voor, vóór, zonder **de school**.

Aan, achter, bij, binnen, boven, buiten, door, in, langs, met, naar, om, omtrent, over, tegen, uit, van, voor, vóór **de stad**.

Aan, bij, binnen, boven, buiten, door, in, naar, om, op, over, tegen, uit, van, voor, zonder **het land**.

Aan, in, na, omstreeks, op, sedert, tegen, tot, van, voor, vóór **den avond**.

Binnen, boven, in, na, over, sedert, vóór **een jaar**.

Bij, met, na, om, omstreeks, omtrent, sedert, tegen, vóór **nieuwjaar**.

Schrijven aan, achter, bij, boven, buiten, door, in, langs, met, na, naar, naast, om, onder, op, over, tegen, tot, tusschen, uit, van, voor, zonder.

Loopen aan, achter, beneden, bij, binnen, boven, buiten, door, in, langs, met, na, naar, naast, om, omstreeks, omtrent, onder, op, over, sedert, tegen, tot, tusschen, uit, van, voor, vóór, zonder.

31e Oefening. (*Afleiding: -er, -aar, -ster, -es.*)

Een man, die spreekt, is een spreker.

Eene vrouw, die spreekt, is eene spreekster.

Een man, die wandelt, is een wandelaar.

Eene vrouw, die wandelt, is eene wandelaarster.

Maakt eens zulke persoonsnamen van de werkwoorden:

Dragen, loopen, pronken, besturen, bewaren,

uitvinden, schrijven, teekenen, bedelen, woekeren, tooveren, spelen, bedriegen, vertellen, leeren.

32e Oefening. (*Afleiding: -in, -es, -ster.*)

De koningin is de vrouw van den koning,

De leeuwin is het wijfje van den leeuw.

Eene heldin is een vrouwelijke held.

Eene danseres is eene vrouw, die danst.

Eene schrijfster is eene vrouw die schrijft.

Zegt nu eens, wat de volgende personen en dieren zijn :

Hertogin, wolvin, waardin, tijgerin, berin, vriendin, danseres, zangeres, zangster, hoorderes, dichteres, leugenaarster, herderin, gravin, voogdes, vorstin.

33e Oefening. (*Afleiding: -er, -el, -sel.*)

Een klopper is een voorwerp, waarmede geklopt wordt.

Een vleugel is een werktuig, om te vliegen.

Een baksel bestaat uit dingen, die gebakken zijn.

Kunt gij ook soortgelijke woorden afleiden van :

Wijzen, sluiten, binden, hakken, scheppen, prikken, stampen, stuiten, stijven, steken, heffen, maken, vergulden, kleppen, snuiten, zitten, vliegen, dekken.

34e Oefening. (*Afleiding: -te, -heid.*)

Een lang voorwerp heeft lengte.

Een wijs man bezit wijsheid.

Maakt eens dergelijke afleidingen van :

Breed, hoog, diep, groot, stil, koud, lui, vrij, goed, spaarzaam, behendig, vroolijk, dapper, sterk, *zwaar, *laag, *gewoon, *gemeen, nabij, ver.

35e Oefening. (Afleiding: -ing, -ling.)

Maakt afgeleide woorden met *-ing* of *-lingt* van de tusschen haakjes gedrukte woorden!

De wandelaar doet eene (*wandelen*). Een jongman heet een (*jong*). Een huis heet ook wel eene (*wonen*). Eene keten heet ook wel een (*keten*). Een buitenlander is een (*vreemd*). Iemand, die schipbreuk lijdt, heet een (*schipbreuk*). Een stadbewoner heet een (*stad*). Een dorpsbewoner heet een (*dorp*). Als men iets verbetert, brengt men eene (*verbeteren*) aan. Een goed burger geniet de (*achten*) zijner medeburgers. Iemand, die in 't water valt, is een (*drenken*). Wat men betalen moet, staat op eene (*rekenen*). Op school hooren wij dikwijls eene (*vertellen*). Een stoel heeft eene (*zitten*). Die iets uitvindt, doet eene (*uitvinden*). Twee broeders, die even oud zijn, heeten (*twee*). Iemand, die gezonden wordt heet een (*zenden*). De rivier stroomt in hare (*bed*). Onze kledingstukken heeten te zamen onze (*kleeden*).

36e Oefening. (Afleiding: -baar, -zaam.)

Een ding, dat gemakkelijk buigen wil, is buigzaam.

Een ding, dat gebogen kan worden, is buigbaar.

Kunt gij ook zulke woorden afleiden van:

Werken, leeren, hooren, lezen, tellen, duren, branden, kennen, gebruiken, opmerken, verdragen, bewonen, zien, arbeiden, eten, groeien.

37e Oefening. (Afleiding: -en, -sch, -isch.)

Een lepel van zilver is een zilveren lepel.

Wijn uit Frankrijk is Fransche wijn.

Steden in Rusland zijn Russische steden.

Leidt eens zulke woorden af van:

Goud, ijzer, hout, steen, laken, neteldoek, Engeland, Zweden, Duitschland, Zwitserland, België, Indië, Italië, Amerika, Pruisen, Amsterdam, Londen, Parijs, Berlijn, Batavia.

38e Oefening. (*Afleiding: -ig, -lijk.*)

Vult woorden in, die met *-ig* of *-lijk* zijn afgeleid!

Wat gebeuren kan is moge—. Wat ons hindert, is —. Wat ons doet schrikken, is —. Wat ons schaadt, is —. Als iemand veel macht bezit, noemt men hem —. Een dier, dat vier voeten heeft, is een — dier. Op eene plaats, waar de zon schijnt, is het zon—. Die gedurig ziek is, noemt men ziek—. Omdat de menschen eenmaal sterven moeten, zijn zij ster—. Wat wij gemakkelijk kunnen begrijpen, is —. Eene oefening, die wij op de lei schrijven, doen wij —. Wat ons bevalt, noemen wij —. Die zijnen plicht nalaat, is nala—. Wat ons verwondert, noemen wij —. Het paleis van den koning heet het — paleis. Iemand, die zijne handen vaardig weet te gebruiken, noemen wij han—. Wat ons smart veroorzaakt, is voor ons —. Wat verdient uitgelachen te worden, is belach—. Wat veracht mag worden, is veracht—. Een bevel van den koning is een — bevel. Een dier, dat een koning onder de dieren is, noemt men een — dier.

39e Oefening. (*Afleiding: werkw. van znw. en bvnw.*)

Grazen wil zeggen gras eten.

Dagen beteekent dag worden.

Maakt eens werkwoorden van de volgende woorden, en zegt wat zij beteekenen:

Visch, zaag, verf, beitel, vijl, hagel, toom, sneeuw, oorlog, reis, hengel, weide, huis, egge, baan, schil, stof, schuim, schaaf, stem, dop, nest, warm, week, wit, *plat, *smal, open, effen, rijp, groen, sterk, vuur, rook, rein, zuiver, knikker, tol, zegepraal.

40e Oefening. (*Afleiding: be-, ge-, er-, her-, ont-, ver-.*)

Denken: *bedenken, gedenken, herdenken, verdenken.*

Kennen: *bekennen, erkennen, herkennen, ontkennen, verkennen.*

Met welke voorvoegsels kunt gij van de volgende werkwoorden nieuwe maken? Gebruikt daarna die werkw. zelven en ook de daarvan afgeleide in goede zinnen!

Bouwen, zetten, spreken, halen, loopen, nemen, dragen, stellen, koopen, dekken, waken, slaan, lezen, schrijven, voelen, varen, vatten, trekken, winnen.

41e Oefening. (*Samengestelde werkw.*)

Aan, af, achter, bij, boven, buiten, door, in, mede, na, neder, om, op, over, tegen, terug, toe, uit, voor.

Welke dezer woordjes kunt gij verbinden met ieder van de volgende werkwoorden?

Lezen, schrijven, staan, gaan, vallen, drijven, roepen, spreken, dragen, drukken, klimmen, stellen, leggen, brengen, halen, zetten, trekken, houden, loopen, kijken, zien.

Maakt goede zinnen, eerst met de enkelvoudige, en dan ook met de samengestelde werkwoorden!

Binnen kort, hoop ik nog wat uitvoeriger dit punt te bespreken en dan vooral den hoogst nuttigen voorlooper, in *elke* lagerschool op zijne plaats, *de Eerste Taalmeester*, van denzelfden schrijver, niet te vergeten, een werkje dat ik reeds in verscheidene scholen heb aanbevolen, en waarvan mij nu reeds meer dan eens is meegedeeld, dat het zeer goed bevalt."

(De Schoolopziener DR. RENSSSEN in het *Weekblad v. h. Onderwijs*.)

„Een degelijk boekje, dat we voorloopig op deze plaats der aandacht van onderwijzers zeer aanbevelen.”
(*De Schoolbode*.)

„Wij bevelen onzen mede-onderwijzers de kennismaking met dit boekje bijzonder aan en twijfelen niet, of ze zullen er rijke winst mede doen voor ontwikkelend taalonderricht.”
(*Vooruit*.)

„Het werkje van den heer *Bruins* „de Practische Taalmeester” hebben wij met de meeste belangstelling nagegaan en onderzocht. Het komt ons voor, dat de methode voor het onderwijs in onze taal, zooals de schrijver die wil, geheel nieuw is. Eerst geeft hij enkele regels, daarna een geregeld stel taaloefeningen. Het voorbericht van dit werkje raden wij elken onderwijzer ter lezing aan. Geheel zijn wij 't met den schrijver eens, wanneer hij zegt: „Hoe fraai het klinke: „Het leesboek is de beste taalmeester:” en hoe waar deze stelling zij met betrekking tot het goed leeren verstaan van velerlei vormen en taalwendingen; welke uitnemende diensten het leesboek moge bewijzen ter gedurige herhaling, aanvulling, uitbreiding en bevestiging van het taalonderwijs: een zorgvuldig geregeld, nauwkeurig ineensluitend opzettelijk onderwijs blijft noodig tot het verwerven van een helder inzicht in het organisme der taal, van een vaardig gebruik der gewone taalvormen.” Het eerste stukje handelt over het *Werkwoord*. Wij durven de verzekering geven, dat de leerlingen der hoogste klassen, die het onder goede leiding hebben doorgewerkt, een juist begrip zullen gekregen hebben zoowel van de beteekenis en waarde van dit belangrijkste woord in de taal als van de regels, die men thans bij het gebruik er van volgt.” (*Prov. Gron. Cour.*)

„Van 't begin tot 't einde draagt het (3 stukjes zijn verschenen, terwijl een vierde dra zal volgen) de kenmerken, dat de heer *Bruins* geheel tehuis is in de Nederlandsche taal; overal ziet men, dat de schrijver de stof volkomen machtig is.”
(*Winschoter Courant*.)

In no. 53 van dit *Weekblad* kondigden wij „de Practische Taalmeester” enz. I. „Het *Werkwoord*” van den heer *Bruins* aan. Ons oordeel mocht gunstig wezen en is door de twee nieuwe stellen, *Pract. Taalm.* II en III, niet gewijzigd. Ze bevatten eene goed ineensluitende reeks taaloefeningen, waarboven als in I telkens eerst de regel is gegeven. De leerling, die deze reeksen heeft doorgewerkt, zal niet alleen met het materiele der taal — om 't zoo eens te noemen — goed bekend zijn, hij zal ook in 't organisme der taal een goed eind zijn doorgedrongen en daarvan een goed inzicht hebben bekomen. Wij wenschen den bekwamen schrijver lust om de nog restende redden op dezelfde gelukkige, methodische wijze te behandelen en roepen hem à revoir toe.”

(*Vooruit*.)

P. H. DEWALD.

„De bovenstaande werkjes kunnen het bewijs leveren, dat men zeer wel nauwkeurig en taalkundig zuiver kan leeren schrijven zonder de vroegere vervelende oefeningen.

„We kennen verscheidene scholen, waar het eerste gedeelte met succes gebruikt wordt, en meenen ook het tweede en derde met warmte te mogen aanbevelen.”
(*Ons Recht.*)

„Nog maar weinige maanden geleden hebben wij den eersten druk van dit schoolboekje in ons blad aangekondigd. De lof, bij die gelegenheid door ons er aan toegezwaaid, bleek ten volle verdiend. De spoedige herdruk is er een bewijs voor. Volgens informatiën, door ons bij bevoegde deskundigen ingewonnen, voldoet de „Practische Taalmeester” uitstekend in de lagere scholen.”
(*Prov. Gr. Ct.*)

„Dit werkje wordt ons voor de tweede maal binnen den tijd van 8 maanden toegezonden ten einde het in dit blad aan te kondigen. Binnen 10 maanden beleeft het de 2e uitgave. Waartoe meer gezegd? 't Zal bij velen gunstig bekend zijn en zeker vele anderen opwekken er kennis mede te maken.”
(*Vooruit.*)

„Een maand vier, vijf geleden kondigden we van denzelfden schrijver „de Practische Taalmeester” aan, waarvan reeds drie stukjes verschenen zijn. Ons oordeel mocht in alle opzichten gunstig zijn. Als inleiding tot en voorlooper van „de Practische Taalmeester”, schreef de heer Bruins dit eenvoudig boekje (de Eerste Taalmeester).

We hebben deze reeks oefeningen nauwlettend doorloopen en we meenen te mogen verzekeren, dat ze aanleiding geven zullen tot een vruchtbare oefening in de taal voor de eerstbeginnenden.

We wekken onze mede-onderwijzers dus niet alleen tot kennismaking, maar vooral ook tot proefneming met dit nuttige boekje op.”

H. . . .

P. H. D.

„Het tweede werkje (de Eerste Taalmeester), dat eenvoudiger en bevattelijker oefeningen behelst, is bestemd voor lagere klassen en kan dienen als eene voortreffelijke inleiding voor het eerstgenoemde (de Practische Taalmeester). Uit den inhoud zal ieder deskundige dadelijk den echten schoolman proeven. We rekenen het werkelijk overbodig hier meer ter aanprijzing te zeggen. Aan den „Eersten Taalmeester” voorspellen wij een nog spoediger herdruk dan aan zijn makker.”
(*Prov. Gron. Ct.*)

„De „Practische Taalmeester” van den heer Bruins heeft welverdienden bijval gevonden.

't Is echter goed, dat er een voorlooper van genoemd werkje verschenen is, dat geheel op dezelfde beginselen berust. Zeer zeker zullen daarvoor vele schooldeuren ontsloten worden, omdat de daarin gegeven oefeningen eenvoudig zijn.

Wij raden de onderwijzers, die dit taalboekje nog niet kennen, zeer aan, er kennis mede te maken. Die kennismaking zal stellig tot gebruik op vele scholen leiden.
(*De Wekker.*)